

ΓΟΥΣΤΑΒΟΥ ΓΚΕΪΓΕΡΣΤΑΜ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΑΔΕΡΦΟΥ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ : ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

4.-

Με τὴς τελευταῖες σπῖθες ποὺ σδηστήκανε στὴ στά-
χτη, ἐδόησε καὶ σ' αὐτοὺς ἡ τελευταία ἐλπίδα πὺς θὰ
μποροῦσαν νὰ περάσουν ἀνετα τὰ γερατιά τους. Μιά
μέρα μόνο ἔφτασε νὰ σκρώση ὅλα ὅσα μαζευτήκανε σὲ
χρόνια.

Σὰ χτυπημένοι ἀπὸ τὴν ἴδια μοῖρα καθόνταν ἐκεῖ
ἐκεῖνοι οἱ δύο, ποὺ λίγες στιγμὲς πρωτύτερα αἰστα-
νότανε τὸν ἑαυτὸ τους ξαναγιωμένον, κι ἀκούγανε τὰ
βαρεῖά, τὰ λίγα λόγια τῶν γερόντων, ποὺ τοὺς ἐρήμω-
σε τὸ σπῖτι ἢ πυρκαϊά. Ἀκριδῶς τὸ συγκινητικὰ ου-
νηθισμένο τῆς ἱστορίας αὐτῆς μὲ τὴς διάφορες ἀσθή-
μαντες λεπτομέρειες κατασύντριψε τοὺς ξένους γύμνω-
σε τὰ ὄνειρά μας ἀπὸ τὴ λυμπράδα τῆς χίμαιρας καὶ
μᾶς πλημμύρισε μὲ σιωπηλὴ μελαγχολία. Μᾶς φαινό-
τανε πὺς ἐνῶ ἐμεῖς δὲ γνωρίζαμε τίποτε, πὺς ἐνῶ
ζούσαμε τὴ ζωὴ μας καὶ φανταζόμαστε πὺς εἴμαστε
εὐτυχισμένοι, ἐδῶ ἔξω στὸ νησί καὶ γιότανε καὶ χι-
νότανε κάτι ἀπὸ κείνον τὸ θησαυρὸ τῆς ζωῆς, ποὺ εἴ-
χαμε μαζέψει καὶ τὸν νομίζαμε καλὰ φυλαγμένον.

Ἡ Ἑλσα εἶχε τὸ συναίσθημα πὺς σ' αὐτὴν τὴν
πυρκαϊὰ ἔχασε κείνη περισσότερα ἀπὸ τοὺς δύο γέροντες.
Γιατὶ ποιά σημάσια εἶχαν τὰ ἐπιπλα, τὰ φορέματα, τὰ
πράγματα; Ποιά σημάσια εἶχε ἂν δύο ἐρειπωμένοι ἀν-
θρώποι, ποὺ ἡ ζωὴ τους κόντευε νὰ τελειώση, καθόν-
ταν ἐδῶ καὶ θλιβόντανε γιὰ τὴν ἀντίθεση μεταξὺ χτὲς
καὶ σήμερα, μὴν ἀντίθεση ποὺ χάρη στὴ φτωχικὴ ἀλ-
λοτινὴ εὐημερία εἶταν τόσο ἀσήμερη; Ποιά σημάσια
εἶχαν ὅλ' αὐτὰ ἔμπρὸς στὸ πὺς αὐτὴ δὲν ἔμελλε νὰ
ἐκπαθῇ ποτὲ τὸ νησί τῆς νύκτος τῆς ὅπως τὸ εἶδε μιὰ
φορὰ;

Ἔτσι αἰστανότανε καὶ γύρισε καὶ μὲ κοίταξε καὶ
δὲν μποροῦσα νὰ τῆς δώσω καμιά παρηγοριά. Γιατὶ
στοχαζόμενα πόσο κκαὶ ἔκκαμ νὰ μὴν ἀκούσω τὴ φωνή
τῆς προαίστησός μου καὶ νὰ λυτρώσω καὶ τοὺς δύο
μας ἀπὸ τὸ νὰ δοῦμε τὰ ἐρείπια τῆς εὐτυχίας μας. Μὰ
δὲν εἶχα τὴν καρδιά νὰ τὸ πῶ κι ἄρπαξα τὸ μπράτσο
τῆς καὶ προχωρήσαμε στὸ νησί μακρύτερα.

Ἐγινε μὲ μᾶς ὅπως μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ παραμυθιοῦ,
ποὺ πληνιθῆκανε καιρὸ στὴ μαγικὴ χώρα κι ἄμα γυ-
ρίσανε στὸν τόπο τους, βρήκανε πὺς ὁ καιρὸς βιάστηκε
καὶ γέραςε καὶ κούρασε τοὺς ἀνθρώπους γύρω τους.
Ἄφωνα κι ὄνειρεμένοι καθήσανε στὴν ἀκρογιαλιά καὶ
κοιτάζαμε τὸ φῶς. Ἐκεῖ μένανε ὅλα ὅπως εἶταν καὶ
κεῖ ποὺ καθόμαστε λησμονήσαμε τὸ καινούριο σπῖτι
καὶ τὴν καταστροφὴ ποὺ ἔγινε πίσω μας. Θυμούμαστε
μόνο πὺς κατοικοῦσαμε τρία χρόνια σ' αὐτὸν τὸν κόλ-
πο, κάθε νέο καλοκαίρι σὲ νέα θέση. Καὶ μ' ἕνα εἶδος
πόθου νὰ ἐξακολουθήσουμε ὅ,τι ἀρχίσαμε, ἀποφασίσα-

με νὰ περάσουμε ἀντίπερα, στὴν κατοικία τοῦ δεύτε-
ρου καλοκαιριοῦ, σ' ἕνα κόκκινο σπιτάκι, ποὺ τὸ θυ-
μόμαστε στὴν ἀκρὴ τοῦ δάσους, σ' ἕνα μικρὸ λιθάδι,
ὅπου ἀποκοιμίζαμε τὸ πρῶτο μας παιδί μέσα σ' ἕνα
λευκὸ πλεχτὸ καρτσάκι κάτω ἀπὸ τὸ γαλάζιο σκέ-
πασμα.

Περάσαμε τώρα ἐκεῖ μὲ τὴ βάρκα καὶ ξέραμε πὺς
θὰ βροῦμε μιὰν ἔρημην ἀκρογιαλιά. Εἴχαμε μάθει πὺς
ὁ καιρὸς σάρωσε καὶ δῶ κάθε σημάδι ἀπὸ ὅ,τι ὑπῆρχε
μιὰ φορὰ καὶ τᾶλλαξε ὅλα.

Στὸ μικρὸ ἀκρωτήριο, ὅπου βγήκαμε, κατοικοῦσε
δῶ καὶ μερικὰ χρόνια ἕνας γέρος ψαρὸς μὲ τὴ γυναί-
κα του. Μιά χειμωνιάτικη νύχτα, ποὺ τὸ χιόνι στοίβα-
ζότανε γύρω στὴν καλύδα, πέθανε ἡ γυναίκα κι ὅταν
μιὰ μέρα σήμανε ἡ ὥρα καὶ γιὰ τὸ γέροντα, τὰ παιδιὰ
κληρονομήσανε τὰ δύο σπιτάκια στὴν ἀκρὴ τοῦ δά-
σους, τὴ βάρκα καὶ τὸ ψαράδικο καλύδι· κάτω στὴ θά-
λασσα.

Μὰ στὰ βραχόνητα ὑπάρχουν κάποιες ἱστορίες καὶ
μιὰ ἀπὸ αὐτὲς εἶναι κ' ἡ ἱστορία τῶν μικρῶν κόκκινων
σπιτιῶν στὴν ἀκρὴ τοῦ δάσους. Ὅταν περάσανε τὰ πε-
νήντα χρόνια, γιὰ ὅσο διάστημα εἶχαν ἀγοράσει τὸν τό-
πο οἱ γέροι· μιὰ φορὰ, ἦρθε ὁ χωρικός ποὺ τὸν εἶχε
ἰδιοχτήσια καὶ τὸν ξαναπῆρε. Ἐδίωξε τοὺς νέους κα-
τόχους ἀποκεῖ. Καὶ γι' αὐτὸ γκρεμίστηκανε τὰ σπῖτια,
σηκωθήκανε τὰ ξύλα καὶ τὸ χωράφι, ποὺ φυτευότανε
πρωτύτερα πατάτες, γέμισε ἀγριόχορτα κι ἀγκάθια καὶ
τὸ μέρος φαίνότανε καὶ δῶ σὰ νὰ τὸ ρήμαξε ἡ φωτιά.

Οἱ δύο ξένοι, ποὺ ζητούσανε τὰ χνάρια τῆς νεανι-
κῆς τους εὐτυχίας, βρεθήκανε καὶ δῶ μπροστὰ σ' ἐρεί-
πια. Εἶτανε σὰ νὰ τοὺς κυνηγούσανε παντοῦ χαλάσματα.
Καὶ κυριεμένη ἀπὸ μιὰν ἀνησυχαστικὴ ἀγωνία ἡ
Ἑλσα ἀφῆσε τὸ μπράτσο μου. Ἀνέδθηκε τὸ λῶφο, τὸ
γεμάτο ξερόκλαδα, κ' ἔφτασε σ' ἕνα φράχτη ποὺ τοῦ
ἔλειπε ἡ πόρτα καὶ στοὺς πάλους ἀπεμάνανε δύο σκου-
ριασμένα, στραβωμένα σίδερα.

Ἐδῶ ἀγκούμπησε τὰ χέρια στὸ φράχτη κι ἀφίνον-
τας ἐλεύτερο τὸ δρόμο στὰ εὐκολοάλλαχτα αἰσθήματα,
ποὺ τῆς πλημμυροῦσαν τὴν ψυχὴ, ξέσπασε σ' ἕνα σφο-
δρὸ κλάμα, σὲ λυγμούς, σὰ νὰ σωριάστηκε στὴν κεφα-
λή της ὅλη ἡ δυστυχία τῆς ζωῆς. Μετ' ἐσπρωξε τὸ χέ-
ρι ὅταν ἔκαμα νὰ τὴ χαδέψω κ' ἔκλαιγε τόση ὥρα, ὅ-
στε ἄρχισα νὰ χάνω τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴ βίασα νὰ
φύγουμε γιὰ νὰ μὴ φτάσουμε ἄργα στὸ βαπτόρι.

Δὲ μ' ἄκουε, ἀλλ' ἀλίσσε τὸν ὅμο μου κ' εἶπε:

— Ἐχεις δίκιο, δὲν ἔπρεπε νάρθουμε.

Κι ὁμολόγησε πὺς λογάριάζε καιρὸ τὴν ἐκδρομὴ
αὐτὴ, πὺς τὴν ἐπιθυμοῦσε χρόνια, πὺς τυχαῖα, δὲν ἦ-

ξερε κ' ή ίδια πώς, τής ήρθε ή ιδέα πώς έπρεπε νά γίνη τώρα, τώρα άμέσως. Σταπόκρυφά της όνειρα ή ιδέα τής έκδρομής αυτής είχε δεθεί τόσο παράξενα με την ιδέα ολάκερης τής ευτυχίας μας. Τής φαινότανε σά νά έπρεπε νά κάμουμε την έκδρομή αυτή, σά νά μ'ήν μπορούσε νά βεβαιωθεί πράγματι για την ευτυχία της πριν ξαναδ'ή αυτό τό μέρος, έτσι όπως τό είδε μιá φορά κι όπως τό έδλεπε πάντα στά όνειρά της. Είπε πώς είχε σκοπό, ήμα θάρχόμαστε μαζί εδώ έξω, νά με παρακαλέση νάρθο'υμε νά κατοικήσουμε άλλο ένα καλοκαίρι. Κ' ήξερε πώς δέ θα μπορούσα νά τής τό άρνηθώ. Μά τώρα πού δέν έμενε πιά τίποτε, τίποτε άπ' όλα εκείνα πού είτανε μιá φορά δικά της, τώρα τής φαινότανε πώς κόπηκε ό κρίκος πού την έδενε με τή ζωή την ίδια.

Έμεινα άφωνος έμπρός στο άπελπισμένο ξέσπασμά της κ' έννοούσα μόνο πώς είχα νά κάμω με μιá από εκείνες τίς φαντασιοπληξίες ή τά όνειρα, πού για έναν άνθρωπο με έντονη συναισθηματική ζωή έχουν μεγαλύτερη σπουδαιότητα παρότι ή ίδι ή ζωή. "Όσο για μέ, αίστάνθηκα βέβαια και γώ συγκίνηση, τόσο από τίς ένθ'ήμηρες πού μου ξυπνούσαν αυτά τά μέρη, όσο κι από την καταστροφή πού έγινε κει. Μά ούτε σκέφτηκα διόλου νά συνδέσω την έρήμωσή αυτή με ό,τι μου είταν αγαπημένο και σημαντικό. Κ' έμεινα σαστισμένος έμπρός σ' αυτό τό ξέσπασμα του πόνου.

Δοκίμασα νά τό ήσυχάσω με τά συνηθισμένα μέσα, πού ήσυχάζει ό άντρας τό γυναικίον πόνου. Με χάδια. Μά ή "Ελσα μου έσπρωξε τό χέρι, γιατί είδε πώς ό μαλακός μου τρόπος έκρυβε μιá παρηγοριά, πού την περιφρονούσε. "Ηθελε μόνο συμπάθεια. Τό πρόσωπό της πήρε σιωπηλή, απλησίαστη έκφραση, σά νά είχε υποτάξει όλο της τό είναι στή φαντασία, πού την κυρίευε και πού δέν ήθελε νάφήση νά τής την ταράξη κανέναν.

Καίταξε τό ρημαχμένο μέρος γύρω της κ' ενώ ή ματιά της γέμισε συμπόνεση, είπε :

— Άντυχισμένοι άνθρωποι !

Η δική της απογοήτευση άλλαξε πάλι σέ συμπάθεια για τή δυστυχία άλλων ανθρώπων, τή δυστυχία πού μ'αφαιρούσε αυτός ό ρημαχμένος τόπος. Ξανακάλησε χάρη και ρίξαμε τά μάτια γύρω στο μικρό λόφο εκεί στην άκρη του δάσους, πού μ'ας έφερνε στην ανάμνηση την ξένοιαστη γαλήνη ενός ολάκερου καλοκαιριού. Αρχίσαμε νά μιλούμε. Και δοκίμασαμε νά παραστήσουμε στο νού μας τή σκηνή πού προηγήθηκε από την έρήμωσή αυτή. "Ό χωρικός, πού είχε ιδιωκτησία του τόν τόπο, ήρθε στά παιδιά, πού κληρονομήσανε τό σπίτι. Τούς είπε μιá και καλή πώς τέλειωσε ή προθεσμία. Περάσανε τά πενήντα χρόνια κ' έπρεπε νά γκρεμιστούν τά σπίτια. "Ηθελε πάλι τόν τόπο του. "Όλοφάνερα δέν είχε από αυτό καμιá ωφέλεια. Θά είταν ίσως καλύτερα γι' αυτόν αν πουλούσε τόν τόπο γι' άλλα τόσα χρόνια άκόμα. Μά είδε πώς οι άλλοι νοικιάζανε τό καλοκαίρι τό ένα σπίτι. Τό εισόδημα

αυτό του κίνησε τό φτόνο και του καρφώθηκε στο νού ή έπίμονη ιδέα πώς δέν έπρεπε νά κατοική κανείς εδώ. "Ό τόπος έπρεπε νάνήκη σ' αυτόν και σέ κανέναν άλλον.

Κ' έτσι τά παιδιά, πού κατοικούσαν εδώ, έπρεπε νά γκρεμίσουν τά σπίτια τους και νά φέρουν τά υλικά σ' άλλο νησί, όπου κάποιος πλούσιος συγκινήθηκε και τους έδωσε τόπο νά χτίσουνε νέα σπίτια. Μά όταν είχε φορτωθεί κ' ή τελευταία βάρκα κ' είταν έτοιμη νά φύγη, έπιασε και τό νέον ή μανία και με τό δικαίωμα, πού είχε κι αυτός, άρπαξε τό πελέκι. Έγκοψε τά δέντρα, ξερρίζωσε τους θάμνους, έβγαλε την πόρτα του φράχτη και την έρριξε άπάνω άπάνω στή βάρκα. Κι άφού κύλησε τίς πέτρες τής σχάλας στή θάλασσα και κατάρσρεψε έτσι και την αποβάθρα, έφυγε από τό νησί ευχαριστημένος πώς ό έχτρός του δέν είχε νά κερδίση τίποτε.

Γι' αυτά μιλούσαμε, όμως όλη την ώρα ή δική μας απογοήτευση παραφύλαγε πίσω από τά λόγια μας κ' ή "Ελσα έτρεμε.

— Είμαστε μεις πού σέρνουμε μαζί μας τή δυστυχία ; ρώτησε.

Χαμογέλασα. "Ό λόγος της μου φάνηκε υπερβολικός.

— Πάμε στο τρίτο νησί. Έκεί ξέρουμε πώς όλα είναι όπως είτανε, είπα.

Μά ή "Ελσα κούνησε τό κεφάλι και τικώθηκε άπότομα :

— Πάμε από τό δάσος, από τόν παλιό δρόμο.

Και χωρίς νά περιμένη την άπόκρισή μου τράβηξε μπροστά. Φαινότανε σά νά τής ξαναήρθε ή πρωτητερινή ζωηρότητα. Σά νά τίναζε από πάνω της όλο τό βάρος τής ξένης λύπης, καθει πού ίσκιωνε τό μέρος αυτό των παλιών θυμητικών μας και μ'ας κυνηγούσε ολάκερη την άλλοκοτή αυτή μέρα με όλη τή θλίψη και τή δυστυχία του κόσμου. Μ' έφερε ίσια στο δάσος σ' ένα στενό μονοπάτι, όπου τά έλατα σμίγανε τους κλάδους τους άπάνω από τά κεφάλια μας. "Ό δρόμος είτανε μαλακός κ' εύκολοπάτητος. Τριγύρω μας ό ήλιος έτρεμε άπάνω στά υγρά μούσκαλα, στά κλαδιά και στους κορμούς. Τό μονοπάτι έβγαине κάτω σ' ένα μικρόν κόλπο, πού έκυε τό δάσος έμπρός σ' έναν άπότομο βράχο, και στην παραλία, όπου είταν άριά τά δέντρα, ό ήλιος έπεφτε πλατιά άπάνω στο γυμνό, τό ανοιχτό και μόλις χλοισμένο έδαφος.

Έδώ σταμάτησε ή "Ελσα κι άρχισε νά ψάχνη στους κορμούς των δέντρων. Κι όταν την είδα νά γυρεύη κάτι εκεί, ξύπνησε μέσα μου και μένα κάποια θύμηση κοιμισμένη πολύν καιρό, τόσο ώστε μόλις πού ήρθε μιá φορά στο νού στο διάστημα έντεκα χρόνων.

Είταν ένα βράδι, τότε πού κατοικούσαμε σέ κείνο τό σπίτι πού τώρα γκρεμίστηκε, ένα αυγουσιاتیκο βράδι. Είχαμε ρθει εδώ από τό ίδιο μονοπάτι νάποχαιρετίσουμε ένα ώραίο καλοκαίρι. Κ' ή "Ελσα έβγαλε

ἀπὸ τὸ φόρεμά της μιὰ μαύρη καρφίτσα καὶ τὴν ἐμπήξε στὸν κορμὸ ἐνὸς ἐλάτου.

— Νὰ δοῦμε ἀν θὰ εἶναι ὧς ἔταν ξαναέρθουμε, εἶπε.

Ἡ ἀνάμνηση αὐτὴ σκίρτησε μέσα στὴν ψυχὴ μου καὶ μὲ μελαγχόλησε. Ἄξαφνα εἶδα τὴ γυναῖκα μου νὰ τρέχει μὲ ἀλαφρὴ κραυγὴ σ' ἓνα μικρὸ ἔλατο. Ἀπὸ τὴ φλούδα τοῦ ἔβγαλε μιὰ σκουριασμένη καρφίτσα καὶ ἔτρεξε καὶ μ' ἀγκάλιασε καὶ μὲ φίλησε καὶ δάκρυζε ἀπὸ εὐτυχία.

Προσεχτικὰ τὴν ἐμπήξε πάλι στὸν κορμὸ τοῦ δέντρου. Γιατί δὲν τῆς βσταύωσε ἡ καρδιά νὰ τὴν πάρῃ μαζί της; Ἴσως νὰ εἶχε κάποιον προληπτικὸ φόβο νὰ τὴν ἀγγίξῃ. Μὰ ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ τὴ βρήκε, ἡ θλιβερὴ ἐντύπωση ἀπὸ τὴ δική μας ἀπογοήτευσή καὶ ἀπὸ τὴ δυστυχία τῶν ἄλλων χάθηκε, σδήστηκε καὶ ἀπὸ τοὺς δυὸ μας. Καὶ σὰ νὰ μᾶς εἶταν αὐτὸ τὸ περιστατικὸ παρηγορητικὸς χαιρετισμὸς μιᾶς ἀγαθῆς μοίρας, περάσαμε εὐτυχισμένοι τὴν ἀπάνω ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῆς πυρκαϊᾶς, ποὺ δὲ μᾶς ἄφησε ἄλλο τίποτε παρὰ μιὰ παλιά, σκουριασμένη καρφίτσα, ποὺ εἶταν τόσο καλὰ κρυμμένη, ὥστε δὲν μπόρεσε νὰ τὴν πάρῃ κανεὶς.

10

Πόσες φορές συλλογίστηκα τὴν ἐκδρομὴ αὐτή, πόσες φορές ἀπὸ τότε μοῦ παρουσιάστηκε σὰ σύμβολο ἑλπίς τῆς ζωῆς μας!

Τότε ἔμως αὐτὸ τὸ περιστατικὸ μᾶς ἔκχευε ἄλλη ἐντύπωση, παρότι μοῦ κάνει τώρα ἡ ἀνάμνησή του. Τότε μᾶς ἔκαμε νὰ πᾶμε καὶ στὸ μέρος, ποὺ κατοικήσαμε γιὰ τρίτη φορὰ τὸ καλοκαίρι, καὶ νὰ νοικιάσουμε γιὰ δευτέρη φορὰ τὸ σπίτι, ποὺ ἡ γυναῖκα μου δὲν ᾔθελε νὰ τὸ δοῖ στὴν ἀρχή. Καὶ χαρούμενοι τραπέζησαμε ὅξω στὸ μέρος, ποὺ μὲ αὐτὸ μᾶς ἔδενε μιὰ σκουριασμένη καρφίτσα, ποὺ δὲν τὴν πῆρε κανεὶς.

Λίγως σύννεφα ποὺ νὰ κρύβουν τὸν ἥλιο τοῦ στέκει ἐμπρὸς μου τὸ καλοκαίρι, ποὺ ἀκολουθῆσε τὴν ἀνοιξιὰτικὴ αὐτὴ ἐκδρομή. Μὲ ποιὰ ὄρεξη ἐργαζόμενα καὶ πῶς προχωροῦσε ἡ ἐργασία εὐκολα. Ἦσυχά καὶ χωρὶς κόπο στοιάζόντανε τὰ φύλλα καὶ σχηματίζανε τὸ βιβλίο, ποὺ θὰ ἔδωκε τὸ χινόπωρο, καὶ συχνὰ περίμενε τὸ φαγητὸ στὸ τραπέζι, ἔταν συρτωνόταν ἡ πόρτα καὶ ἡ Ἔλσα κάθιζε ν' ἀκούσῃ νὰ τῆς διαβάσω τίς σελίδες, ποὺ γραφίχανε ὡς τὸ μεσημέρι. Γαλήνια καὶ εὐτυχισμένη καθόταν ἐκεῖ καὶ χαϊρότανε ποὺ ὁ ὄγκος τοῦ χειρογράφου μεγάλωνε κάθε μέρα. Γιατί γινώριζε καλὰ ποῖος ἔδινε ζωὴ στὴν ἐργασία. Γινώριζε πῶς ὅσα ἔγραφα ἐκεῖ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους βλασταίνανε ἀπὸ τίς μακρὶνὲς ὁμιλίαι μεταξύ μας καὶ εἶταν εὐχαριστημένη ποὺ τὴν ἐνόμαζα ζωντανὸ σημειωματάρι μου, σημειωματάρι ποὺ βαστούσε ἀσφαλέστερα παρὰ κάθε γραφὴ τοὺς στοχασμούς μου καὶ μοῦ τοὺς ξαναέδινε δροσεροὺς καὶ ξανανιωμένους. Γιατί ἔταν τοὺς ἀντλοῦσα ἀπὸ τὴν πιστὴ μνήμη, ποὺ τοὺς φύλαγε καλῆτερα παρότι ἐγώ,

τοὺς ξαναέβλεπα μὲ τὸ μεγεθυντικὸ φακὸ τῆς ἀγάπης, μὲ τὸ φακὸ ποὺ ἔβλεπε κείνη ὅλα ὅσα ἀφοροῦσαν αὐτὴ καὶ μὲ καὶ προπαντὸς τὴν ἐργασία μου. Γιὰ τοῦτο ἔταν τῆς διάβαζα ὅ,τι εἶχα γράψει, εἶχα τὸ συναίσθημα πῶς ὅσα εἶχαμε δεῖ μαζί σὲ δράματα κερδίζανε τώρα μὲ τὴ γραπτὴ μορφή τους. Αἰστανότανε μιὰν ἡρεμὴ, παράξενη μητρικὴ χαρὰ ἐκεῖ ποὺ ἀκολουθοῦσε τὴ γεννητικὴ ἀνάπτυξη τῶν πνευματικῶν αὐτῶν τέκνων μου καὶ ἔμως τὰ ζηλοτυποῦσε, γιατί νόμιζε πῶς γεμίζουμε τὴ σκέψη μου σὲ βαθμὸ ποὺ νὰ παραμερίζουν ἐκεῖ μέσα αὐτὴ τὴν ἰδέα, τὸ σπῆτι, τὰ παιδιὰ καὶ ὅλα ὅσα ἔδινε ἡ ζωὴ. Καί, δὲν πιστεύω νὰ μπορούσε καὶ νὰ ὑποψιαστῇ ἀκόμα πόσο αὐτὴ ἡ συνδημιουργία μαζί της μοῦ εἶτανε πολυτιμότερη ἀπὸ τὴν ἰδία δημιουργία.

Ὅσο καὶ νὰ φαίνεται παιδιαστικὸ, εἶναι ὡστόσο ἀλήθεια πῶς τίποτε ἄλλο δὲ μὲ κέντρισε ποτὲ περισσότερο σὲ πνευματικὴ δράση, ὅσο ἔταν ἀπὸ τὴν ἐκφραστὴ τοῦ προσώπου τῆς, ποὺ δὲν μπορούσε νὰ κρύψῃ ποτὲ τὸ στοχασμὸ τοῦ, ἐννοοῦσα πῶς μοῦ πέτυχε τὸ ἔργο ποὺ ἔγραφα καὶ πῶς εἶταν εὐχαριστημένη. Ἐκεῖ ποὺ ἔγραφα συλλογίζομουν πῶς θὰ τῆς τὸ διαβάσω καὶ ἡ ἰδέα αὐτὴ σκορποῦσε τίς χίλιες φαντασιοληξίαι, ποὺ ἔρχονται ἀπροσκάλεστες καὶ θέλουνε νὰ ἐμποδίσουν τὴν πέννα νὰ προχωρήσῃ. Μὰ ἔταν τέλειωνε τὸ διάβασμα καὶ ἐρχόμαστε στὴν τραπέζι, γελοῦσαμε καὶ οἱ δυὸ ἂν εἶχε κρυώσῃ τὸ ψᾶρι καὶ τὰ παιδιὰ μόλις πλυμένα, ἡλιοκαμένα καὶ ξυπόλυτα καθόνταν ἐκεῖ καὶ περιμένανε πεινασμένα.

— Περιμένανε τὴν ὥρα ἐδῶ, μουρμούριζε ὁ Οὐλοφ. Ποῦ εἶσαστε;

— Διαβάσαμε τὸ βιβλίο τοῦ πατέρα, ἀπαντοῦσε ἡ μαμά.

— Δὲν μπορούσατε νὰ περιμένετε νὰ φᾶμε πρῶτα

— Ὅχι, δὲν μπορούσαμε.

— Θὰ εἶναι ἀστεῖο βιβλίο, ἔλεγε ὁ Οὐλοφ.

Μὰ ὁ Σόαντε, ποὺ δὲν ᾔξερε νὰ συλλαβίσῃ ἀκόμα, ἐπαιρνε στὴν προστασία τοῦ τὸ ἄγνωστο βιβλίο τοῦ πατέρα καὶ ὅπως πάντα ἔμπαινε ἡ μητέρα στὴ μέση καὶ ἡσύχαζε τὰ τραχημένα νερά.

Τὶ καλοκαίρι ἔμως εἶταν ἐκεῖνο! Τὶ θαυμαστὸ καλοκαίρι, ὅλο διάθεσι γιὰ ἐργασία, δροσεροὺς ἀνέμους, καθαρὸ ἥλιο καὶ θερμὲς φεγγαροφωτιστὲς βραδιές! Μᾶς μένει στὴν ἀνάμνηση σὰ μιὰ μόνη ἡλιοπλημμυρισμένη μέρα. Θυμοῦμαι τοὺς φίλους ποὺ ἀράζανε στὴν ἀποδόχρα μας μὲ τὰ κότερά τους, θυμοῦμαι τίς ἐκδρομὲς μὲ τὰ κοφινάκια μὲ τὸ φαγὶ στοὺς δροσεροὺς ἀνέμους, τὰ λουτρά στὴν ἀνοιχτὴ θάλασσα, ὅπου ἔμαθε ὁ Οὐλοφ νὰ κολυμπᾷ καὶ ὁ Σόαντε κυλιότανε στὸν ἄμμο. Θυμοῦμαι τίς γιορτὲς μὲ τίς γιρλάντες τάνθη, τοὺς στίχους, τίς φράσεις καὶ τὸ κρασί, τοὺς μακρινοὺς ἡσυχούς περίπατους στὸ δάσος τῶν ἐλατιῶν, ποὺ ἀνοίγότανε σ' ἓνα ἡλιοφωτισμένο φιδρὸ καὶ θυμοῦμαι τὸ βαρκάρη, ποὺ μᾶς συνόδευε στίς θαλασσινὲς ἐκδρομὲς καὶ τὸ πρόσωπό του μὲ τὰ φαρὰ γένια γελοῦσε μ' ἑλούς μας.

(Ἀκολουθεῖ)